

ת"א 22755-06-14
דיון קבוע ליום 30.04.2018
בפני כב' השופטת רחל עורקבי

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר
ע"י ב"כ עוה"ד אליעד שרגא ו/או צרויה מידד- לוזון
ו/או נילי אבן חן ו/או דניאל דושניצקי ו/או תומר נאור
ו/או יעל קריב-טייטלבוים ו/או טליה יהודה
ו/או שני בדאון ו/או איתמר שחר

מרח' יפו 208 ירושלים
ת.ד. 4207 ירושלים 91043
טל': 5000073 - 02 ; פקס: 5000076 - 02

- נ ג ד -

1. ד.ד. מיזמים 2010 בע"מ, ח"פ 51-442771

באמצעות ב"כ עורכי הדין:

עמוס ון-אמדן או שולמית הראל-שוורץ

או אירית באומהורן

רח' ז'בוטינסקי 33, רמת-גן 52511

טל. 03-61324505 פקס. 03-6124626

התובעת בת"א 22755-06-14, המשיב 1

2. שרון שפורר

באמצעות המטה למאבק בסחר בנשים מיסודם של עצר"מ

ומשרד עו"ד ונוטריון כבירי נבו קידר ושות'

ע"י עוה"ד אורי קידר ו/או עמוס נוה ואח'

מרח' ז'בוטינסקי 7, קומה 46, רמת גן 52520

טל. 03-5668665 פקס. 03-5667665

הנתבעת בת"א 22755-06-14, המשיבה 2

בקשה מטעם התנועה למען איכות השלטון בישראל

להצטרף להליך במעמד "ידידת בית המשפט"

מוגשת בזאת בקשה מטעם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן "התנועה" ו/או

"המבקשת") להצטרף במעמד של "ידידת בית המשפט", להליך ת"א 22755-06-14 שהוגש לבית

המשפט השלום בתל אביב מתוך הטעמים אשר יפורטו להלן:

א. מבוא

1. במרכזה של בקשה זו עומדת תביעת דיבה אשר הגישה המשיבה 1, היא התובעת בהליך המרכזי, חברה בע"מ כנגד המשיבה 2, היא הנתבעת בהליך המרכזי, הגב' שרון שפורר, בטענה כי האחרונה הוציאה את דיבתה והפרה את האיסורים המעוגנים בחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה 1965-.
2. התנועה למען איכות השלטון בישראל (להלן: "התנועה" או "המבקשת"), מבקשת בזאת להצטרף להליך דן במעמד "ידידת בית משפט". לעמדת התנועה, מן הדין ומן הצדק לדחות את התביעה מושא הבקשה, בהיותה תביעת השתקה מובהקת. המבקשת טוען כי הליך זה, הגם שבמרכזו סכסוך "פרטי", הינו בעל השלכות רוחביות, אשר דורשות התייחסות כבדת ראש, וכי קבלת התביעה עלולה לפגוע אנושות ביכולתה של החברה האזרחית להעביר ביקורת ראויה ולמלא תפקידה כגורם פיקוח אקטיבי.
3. אין בכוונת המבקשת להעלות טענות עובדתיות חדשות, אלא להסתמך על העולה מתוך כתבי הטענות, ועל עובדות שבמהותן אינן שנויות במחלוקת, ולבקש לפרוש בפני בית המשפט הנכבד זוית ראייה רחבה תוך שימת דגש על האינטרס הציבורי הרחב העלול להיפגע ככל שתתקבל תביעה זו.
4. בתמצית, טוען המבקשת כי תביעה זו הינה "תביעה משתיקה" (תביעת S.L.A.P Strategic lawsuit against public participation) אשר הוגשה משיקולים אסטרטגיים על מנת להשתיק את הנתבעת ולנטרל את פעילותה הציבורית כנגד המשיבה 1.
5. לעמדת המבקשת, תביעה זו הינה חלק מתופעה משפטית מצערת אשר הולכת וצוברת תאוצה בשנים האחרונות, בה מנוצלת מערכת המשפט ומשמשות ככלי אסטרטגי כנגד גורמי ביקורת ציבורית, בהם גם חושפי שחיתות ומתריעים בשער הנאבקים למען ערכים דמוקרטיים כשקיפות, ביקורת אזרחית ומנהל תקין. תביעות ההשתקה יוצרות "אפקט מצנן" כנגד מעורבות אזרחית וניסיון להעלות למודעות נושאים בעלי חשיבות ציבורית.
6. המבקשת תבקש לפרוש בפני בית המשפט הנכבד, בשונה מכתב ההגנה של המשיבה 2, יריעה רחבה שעניינה השלכות הרוחב הציבוריות של קבלת תביעה זו. המבקשת טוען כי בין היתר נמנות על פגיעות רוחביות אלו הפגיעה בזכותו של הציבור להכיר ולדעת בעניין חשוב לגביו פסק בית המשפט העליון כי יש להביאו בפני הציבור, וכן יצירת אפקט מצנן המרתיע אזרחים ליטול חלק בשיח הציבורי, לבקר ולפקח את רשויות השלטון ותאגידים מסחריים.
7. **סדר הטיעון יהא כדלקמן:** תחילה, תוצג בקשת התנועה להצטרף להליך כ"ידידת בית משפט", והטעמים העומדים בבסיסה. לאחר מכן, תפרוש המבקשת בתמצית ובנקודות את עיקרי חוות דעתה ואת עיקרי הטענות אשר יוצגו בפני בית המשפט הנכבד ככל שתתקבל בקשת ההצטרפות.
8. למען הגילוי הנאות, יצוין כי בשנת 2014 העניקה התנועה לגב' שרון שפורר, היא הנתבעת בהליך, אות אבירת איכות השלטון על פועלה יוצא הדופן בתחום התקשורת. כן יצוין כי פרס זה מוענק בכל שנה ל - 7-10 זוכים וזוכות בתחומים שונים, כאשר הזוכה נקבע על ידי ועדה חיצונית בראשות שופט בדימוס, ולא על ידי מי מעובדי התנועה, כולל הח"מ.

ב. הבקשה להצטרף כידידת בית המשפט

1. אמות המידה לבחינת בקשה להצטרף כ"ידיד בית המשפט"

9. הלכה היא כי על הערכאה השיפוטית הדנה בסכסוך ליתן דעתה גם להיבטים כוללניים ורוחביים יותר החורגים מגדרי הסכסוך אשר בפניה. לשם כך ניתנה בידי בית המשפט הסמכות לצרף להליך צדדים נוספים, בין אם מיוזמתו, בין אם לבקשת הצדדים, ובין אם לבקשת צד שלישי המבקש להצטרף להליך – וזאת על מנת שיוכל בית המשפט להכריע באופן יעיל ושלם בסוגיות המשפטיות העומדות להכרעה בפניו.

10. מתוך כך, קם מוסד ידיד בית המשפט אשר נועד לתרום לבית המשפט בבחינת סוגיה משפטית מורכבת, באמצעות הצגת גווניה השונים, על ידי מי שאינו צד ישיר לסכסוך הנדון. ידיד בית המשפט מהווה מעין צד נוסף להליך, שאינו דווקא ניטראלי ואובייקטיבי, אלא מייצג – מתוקף תפקידו או עיסוקו – אינטרס או מומחיות, שמן הראוי שישמעו בפני בית המשפט בסכסוך ספציפי:

"בצד הכלל העקרוני לפיו בפני בית המשפט מצויים בעלי הדין הנוגעים בסכסוך הספציפי [...] מצווה בית המשפט הדין בסכסוך ליתן דעתו – במקרים המתאימים לכך – גם להיבטים כוללניים יותר של הסכסוך שבפניו. מטעם זה, מוסמך לעתים בית המשפט לצרף צדדים להליך עצמו מיוזמתו שלו, בכדי להכריע בסכסוך באופן יעיל ושלם [...] כך, מקום בו ישנו גוף ציבורי – שאמנם אינו צד ישיר להליך – אך יש לו אינטרס רחב בפתרון ההליך והיכרות עם המטריה הנדונה, הרי שיינתן לאותו הגוף להשמיע עמדתו בנדון בצד העותר, לו יש נגיעה אישית או ישירה לעניין. [...] בכך, יינתן ביטוי לאותם הגורמים המייצגים והמומחים, שיש להם עניין בנושא הדיון ויש בידיהם, בה בעת, לסייע לבית המשפט בגיבוש עמדה והלכה המשקפת נאמנה את מגוון המצבים והבעיות שבסוגיה שבפניו." (מ"ח 7929/96 כוזלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נ"ג (1) 529, 554 (1999) (להלן: פרשת כוזלי); להרחבה, ראו: ישראל דורון, מנאל תותרר ג'ובראן, גיא אנוש וטל רגב "עשור לידיד בית המשפט": ניתוח אמפירי של החלטות בתירהמשפט" **עיוני משפט** לד 667 (2011); ישראל דורון ומנאל תותרר ג'ובראן "לידתו והתפתחותו של 'ידיד בית-משפט' ישראלי", 65 **עלי משפט** ה (2006)).

11. הסמכות להחליט האם יש להיעתר לבקשה להצטרף "ידיד בית המשפט", ובאילו תנאים, נתונה לערכאה שבפניה נדון ההליך. בפסיקה נקבעו מספר קריטריונים שלאורם יש לבחון בקשות מסוג זה:

"אכן, בטרם תינתן לגוף או לאדם הזכות להביע עמדתו בהליך שבו אין הוא צד מקורי, יש לבחון את תרומתה הפוטנציאלית של העמדה המוצעת. יש לבחון את מהות הגוף המבקש להצטרף. יש לבדוק את

מומחיותו, את ניסיונו ואת הייצוג שהוא מעניק לאינטרס שבשמו מבקש הוא להצטרף להליך. יש לברר את סוג ההליך ואת הפרוצדורה הנוהגת בו. יש לעמוד על הצדדים להליך עצמו ועל השלב שבו הוגשה בקשת ההצטרפות. יש להיות ערים למהותה של הסוגיה העומדת להכרעה." [ההדגשה של הח"מ] (פרשת כוזלי, בעמ' 555).

12. בענייננו, כפי שיפורט להלן, יישום כלל המבחנים שנקבעו בפסיקה מלמד כי יש להיעתר לבקשה. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות כמבוקש במבוא לבקשה זו, ולצרף את המבקשת להליך דן כ"ידידת בית משפט".

2.ב. פוטנציאל התרומה של העמדה המוצעת

13. כפי שיורחב להלן ובמורד בקשת הצטרפות זו, עיקרי חוות דעתה של המבקשת יתייחסו לסוגיית תביעות ההשתקה, הופעתן והתפשטותן בשדה המשפטי הישראלי – ובעיקר, הנזקים הרוחביים העלולים להיגרם לו יהפכו לנורמה רווחת במשפט הישראלי – וככלי אפקטיבי כלפי מתריעים בשער וכלפי עיתונאים בפרט.

14. לפיכך, והגם שהנתבעת התייחסה בקצרה לסוגיית תביעות ההשתקה הן בבקשה לדחיית העתירה על הסף, והן בכתבי ההגנה, סבורה המבקשת כי קיימת חשיבות רבה בשמיעת עמדתה בסוגיה הנדונה.

15. אכן, ב"כ המשיבה 2 פרשו את טיעוני ההגנה בפני בית המשפט הנכבד, ואולם מאחר שאלו מתייחסים לנתבעת בלבד, אין הם מציגים בהכרח את התמונה הכוללת, וממילא, לא ניתן בטיעונים אלו מקום משמעותי לסוגיה החשובה והקריטית אותה מבקשת התנועה לפרוש בפני בית המשפט – והיא חוסר תום הלב והנזק שבניסיון לעשות שימוש אסטרטגי בתביעת הדיבה על מנת להשתיק ולדכא פעילות לגיטימית ורצויה של אזרחים בישראל ועיתונאים בפרט, המבקשים לקחת חלק בהליכי ביקורת ופיקוח ציבוריים כחלק מחברה אזרחית אקטיביסטית חזקה, וביתר שאת, השלכות הרוחב החמורות העשויות להיגרם לנוכח קבלתה של תביעה מעין זו הנדונה בהליך דנן.

16. המבקשת סבורה כי הצגת הרקע לנושא ועמידה על חשיבות ההגנה על חופש הביטוי ועל השתתפות ציבורית לגיטימית ורצויה של אזרחים – צפויה להאיר נדבך חשוב נוסף בסוגיה הנדונה, ולסייע לבית המשפט בקבלת הכרעה מושכלת ומבוססת.

3.ב. מהות הגוף המצטרף, מומחיותו, ניסיונו ואיכות הייצוג שהוא מעניק לאינטרס

17. המבקשת הינה עמותה, רשומה כדן, אשר חרטה על דיגלה שמירה על טוהר המידות בשירות הציבורי, עידוד ערכי שלטון החוק, שירוש נורמות בלתי ראויות במנהל הציבורי והטמעת נורמות ראויות של מנהל ציבורי תקין, וכן הגנה על חופשי שחיתויות בשירות הציבורי ועל אזרחים הפועלים למען הציבור הרחב.

18. במהלך 27 שנות פעילותה טיפלה המבקשת במספר רב של פונים אשר סבלו מהתנכלויות ופגיעות, לאחר שחשפו התנהלות בלתי תקינה, התריעו על כשלים, והביאו לפעילות אזורית כנגד מה שזיהו כעוולות הדורשות תיקון.

19. במסגרת פעילותה המשפטית, הגישה המבקשת מאות עתירות כעותרת ציבורית, כידידת בית המשפט. בין היתר, הוגשו על ידי המבקשת הליכים משפטיים רבים הנוגעים לחופש המידע, לחופש הביטוי ולהגנה על חושפי שחיתות ומתריעים בשער, ובעת האחרונה אף נקטה אמצעים שונים לסיוע לאנשים ונשים אשר התריעו על התנהלות בלתי תקינה וספגו בשל כך תביעות דיבה משתיקות.

20. בשל הכרותה של התנועה עם התחום, ולאחר שבמהלך השנים זכתה להצלחות בהגנה על אותם "שומרי סף", כמו גם המומחיות שצברה בגין פעילות זו, לתנועה נקודת מבט רוחבית המאפשרת לה להצביע על דפוסי התנהלות אופייניים במקרים כגון זה הנדון.

21. יצוין, כי המבקשת הוכרה לא פעם כגוף מומחה, שקול וענייני אשר האינטרס הציבורי בראש מעייניה, ואף צורפה כידיד בית משפט בהליכים שונים כגון: ת"א 16167/08 מועצה מקומית מבשרת ציון נ' כהן; מ (מרכז) 13028-04-09; סע"ש 13265-04-14 מורן גינורס נ' חברת החשמל לישראל בע"מ; עת"מ 2838-04-15 שלמה נ' מירון; עת"מ 30939-04-15 דרקץ נ' מדינת ישראל ואח' וכן בעניין אליהו נ' עיריית טבריה (פורסם בנבו 11.3.2010), שם התייחסה השופטת אוהד לצירופה באמרה כי:

"התנועה לאיכות השלטון ידועה כגוף א-פוליטי הפועל למען שמירת טוהר מידות הממשל הציבורי, ולמען מנהל תקין, ואין יסוד לחשש כי צירופם של המבקשים להליך יביא לפגיעה של ממש ביעילות הדיון או, באינטרסים של המתדיינים"

22. הנה כי כן, למבקשת מומחיות וניסיון מוכחים ויכולת לייצג את האינטרסים הציבוריים באופן הנדרש, וצירופה להליך כ"ידידת בית משפט" צפוי לתרום לבירור הסוגיות המשפטיות הנדונות בו.

23. למבקשת נקודת מבט ייחודית אשר מאפשרת לה לתרום להארת צדדים שונים בסוגיה החשובה המונחת לפתחו של בית המשפט הנכבד במקרה דנן, ודווקא בגלל ייחודיותה של התביעה דנן הנוגעת לעיתונאית אשר העבירה ביקורת ציבורית ראויה וחשובה.

4.ב. סוג ההליך, הפרוצדורה הנוהגת בו והשלב בו מוגשת בקשת הצטרפות

24. בענייננו, אין כל מניעה לצרף את המבקשת להליך דנן במעמד של ידידת בית המשפט.

25. לאורך השנים הכירו בתי המשפט במוסד ידיד בית המשפט, ובזכותו של העותר הציבורי להצטרף להליכים שונים. ראו למשל: עת"מ (ת"א) 2498-09 אדם טבע ודין - אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' הועדה המחוזית לתר"ב ת"א (פורסם בנבו, 20.1.2010), שם קבעה השופטת

אגמון-גוון כי "יש חשיבות לקבלת עמדתם של גופים ומוסדות שיש בידם כדי לסייע לבית המשפט בבירור ההשלכות הרחבות של העתירה על הסביבה והציבור".

26. כן הוכרה האפשרות לצרף גופים שונים במעמד "ידיד בית המשפט" אף במסגרת הספציפית של תביעות לשון הרע, בין היתר לאור העובדה שתביעות אלו עוסקות באיזון עדין בין ערכי יסוד חשובים בשיטתנו המשפטית, המצריכים לעיתים הצגת עמדה רוחבית וייחודית של גוף מומחה. ראו למשל ע"א 1682/06 רסקין נ' לב, תביעת לשון הרע במסגרתה צורפה לשכת עורכי הדין להליך במעמד "ידידת בית המשפט", וכן תא (ת"א) 18029-02-11 אור-סיטי נדל"ן בע"מ נ' טבקמן (פורסם בנבו, 7.7.2011), תביעת לשון הרע במסגרתה צורפה הסתדרות העובדים הכללית להליך במעמד "ידידת בית המשפט".

27. יצוין, כי צירוף המבקשת להליך במעמד של ידיד בית המשפט לא יסרבל או יעכב את ליבון השאלות המונחות לפתחו של בית המשפט. צירוף המבקשת צפוי אך לחשוף בפני בית המשפט הנכבד נקודת מבט שונה ולהביא לידיעתו זוויות ראייה נוספות, שאינן מצויות בפניו כיום, כבר בשלב זה של ההליך.

28. עוד מעוניינת המבקשת להדגיש כי אין בבקשתה כדי להכביד על ניהול ההליך. יתרה מכך, בית המשפט הנכבד יכול לווסת את מעורבותה של המבקשת כפי שיראה לנכון, כך שיהא במעורבותה אך תרומה להליך ולליבון השאלות המרכזיות המונחות על הפרק.

29. לסיכום חלק זה, צירוף המבקשת כידידת בית משפט עשוי לסייע לבית המשפט להכריע בשאלות שלפניו, ובד בבד לא יגרום לעיכוב ההליך או לסרבולו, שכן מידת מעורבותה של המבקשת בהליך נתונה בידי בית המשפט הנכבד.

5.2. מהות הסוגיה העומדת להכרעה

30. כפי האמור לעיל, המבקשת תטען כי הסוגיה העומדת להכרעה בהליך משפטי זה אינה רק שאלה בודדת האם הוצאה דיבתה לשל המשיבה 1 על ידי הנתבעת בהליך, אלא ראשית כל, שאלה רחבה ומהותית שעניינה השימוש בתביעות הדיבה כאמצעי לגיטימי לשם השתקת ביקורת ציבורית תוך ניצול פערי המעמד והכוחות שבין מתריעים בשער לבין בעלי הון ואמצעים המבקשים להימנע מהשמעת ביקורת לגיטימית כנגדם באמצעות שימוש ציני ובלתי ראוי בכלי משפטי חשוב.

31. כפי שיתואר בהרחבה בהמשך, בשנים האחרונות גובר השימוש בתביעות לפי חוק איסור לשון הרע אשר מוגשות לשם מטרות שאינן לגיטימיות ותוך ניצול פערי כוחות, על מנת להשתיק או לדכא פעילות חברתית או מאבק ציבורי. מגמה זו מציבה סיכון ממשי לעצמאות החברה האזרחית בישראל להתבטא ולבקר בחופשיות, מציבה סיכון חופש הביטוי ומהווה אפקט מצנן מטריד ומסוכן לכל אלו המבקשים לחיות בחברה תקינה וחופשית.

32. הדבר מתחדד ביתר שאת בהליך זה נוכח העובדה הפשוטה כי המשיבה 2 היא עיתונאית עצמאית חוקרת המביאה לפרסום נתונים לגביהם נקבע אף בהחלטת בית המשפט כי יש חשיבות בהעלאתם על סדר היום הציבורי, וכפי המפורט בכתב ההגנה של הנתבעת.

33. על רקע זה, כפי שפורט לעיל וכפי שיפורט להלן, ולנוכח חשיבות הנושא – ובו השלכות הרוחב הצפויות והפגיעה הפוטנציאלית בכל אלו אשר יחששו בעתיד מלהביע דעתם, להתריע על עוולות, לבוא בביקורת או להשמיע קולם ולהתקומם כנגד התנהלות פסולה של רשויות שלטוניות, נבחרו ציבור, תאגידים וחברות – סבורה המבקשת כי אך נדרש צירופה להליך על מנת לסייע בידי בית המשפט במידת האפשר לבחון את המקרה שלפניו, כמו גם את השלכותיו הכוללניות והרוחביות, וכפי שיפורט להלן.

ג. תמצית הטיעון

1.ג. התביעה היא בעלת מאפיינים ברורים של תביעת "השתקה"

34. ראשיתו של הטיעון אותו תביא המבקשת בפני המשפט, עומד בהכרה הפשוטה בכך שתביעה זו עומדת בכלל הקריטריונים והאינדיקציות המוכרים כיום בספרות המקצועית ובפסיקה להיותה "תביעה משתיקה" – תביעת SLAPP.

35. מתוך כך, להכרעה בתביעה זו עשויה להיות השפעה ברורה ורחבה על צמיחתה או גדיעתה של תופעה מטרידה זו, אשר הולכת וקונה לה שביתה בשיחה משפטי והציבורי הישראלי, ובשימוש הולך וגובר בפרקטיקה של בריונות משפטית הבאה לידי ביטוי בדרך הגשת תביעות דיבה על מנת לבלום ביקורת ציבורית חשובה.

36. המבקשת סבורה, כי בהליך זה באו ונתקבצו להם לעלילת המקרה כל הגורמים הדרושים לבית המשפט הנכבד להוציא מלפניו, לאחר שבחן את השתלשלות האירועים, אמירה משמעותית בגנותה של התנהלות בריונית זו, השמה לה למטרה להשתיק כל שביב זכר לביקורת, ומאפשרת לחזק, המקושר, ובעל הממון לרמוס את כל מי שהעז למצוא דופי בהתנהלותו.

37. מקרה שכזה, בו מבקשת המשיבה 2, עיתונאית עצמאית חוקרת, להעלות בפני הציבור באמצעות הרשת החברתית טענות בנוגע להתנהלותה של חברה ובעליה – טענות המגובות בפסיקת בית משפט אשר קבע כי מן הראוי שיובאו לידיעת הציבור – ומוצאת עצמה מסומנת על ידי בעלי הון ושררה המבקשים לחבל במהלך חייה, לפגוע בה ובמשלח ידה – מהווה מדרגה נוספת, שלב נוסף בדרך ליצירת אפקט מצנן מצמית על כל אלו המבקשים להתריע, לחשוף או אפילו לדבר אודות התנהלות בלתי תקינה של ארגונים ובעלי ממון.

38. משום אלו, ומבלי למצות בשלב זה – ולנוכח קוצר היריעה – תציג המבקשת להלן בתמצית את עיקר טענותיה.

2.ג. רקע עובדתי

39. נוכח העובדה כי עובדות המקרה פרושות בפני בית המשפט הנכבד בכתבי בית הדין, תסתפק המבקשת בהצגה קצרה של העובדות הרלוונטיות, תוך התמקדות במהות המחלוקת בין הצדדים ובהשפעתה על האינטרס הציבורי.

40. כאמור לעיל במבוא לבקשה זו, אין בכוונת המבקשת להעלות טענות עובדתיות חדשות, אלא להסתמך על העולה מתוך כתבי הטענות, ועל עובדות שבמהותן אינן שנויות במחלוקת, ובכל מקרה, אין בכוונת המבקשת לטעון לעניין נכונותן או אי נכונותן של הטענות העובדתיות אשר בגינן הוגשה התביעה העיקרית.

41. המשיבה 2 היא עיתונאית חוקרת עצמאית שעבדה בעבר בקבוצת 'הארץ', בין השאר בעיתונים ובאתרי האינטרנט 'הארץ' ו'דה-מרקר', ובנוסף מנהלת דף עצמאי באתר האינטרנט Facebook.

42. במספר כתבות שפורסמו על-ידי המשיבה 2, שאינן נשוא התובענה אך מהוות את הבסיס אליה כפי שפורט בהרחבה בכתב ההגנה, נחשף פועלו של דוד דיגמי (להלן: "דיגמי"), בעל המניות של המשיבה 1, המנהל והדירקטור שלה, כמי שעבר על החוק בעבר, ואף הודה בהסכם עד מדינה בחלקו בפרשות הסחר בסמים ובנשים (להלן: "הכתבות").

43. הפרסומים נשוא התובענה פורסמו על-ידי המשיבה 2 ב-5/2014, ב-6/2014, ב-9/2014, ב-10/2014 וב-11/2014 בעמוד הפייסבוק שלה. בשבעת הפרסומים יש משום אזהרות מפני קבלת שירותיה של המשיבה 1, וזאת לאור התנהלותם של בעלי המניות של החברה והעומדים בראשה (הפרסומים צורפו כנספחים א-ג, ה, ז-ח, י, יב-יד לכתב התביעה).

44. על אף שלא ציינה את שמו בפרסומיה, הפרסומים בפייסבוק קשרו בין מר דיגמי, העומד בראש המשיבה 1 כבעל מניות, כדירקטור וכאחד ממנהלים, לבין המשיבה 1 עצמה.

45. לפני מספר שנים, במסגרת אחת מפרשיות הסחר בנשים הגדולות והחמורות בהיסטוריה של מדינת ישראל, נידון בפני בית המשפט המחוזי בתל אביב תפ"ח 1016/09 מדינת ישראל נ' סבן (לא פורסם) בו הורשעו שמונה נאשמים בעברות תמורות ביותר הקשורות בסחר בנשים.

46. כפי האמור בכתב ההגנה מר דיגמי שימש בהליך זה כעד מדינה, וכך נמלט מעונש מאסר על אף מעורבותו בפרשה. במסגרת הליך זה ובשל הסכם עד המדינה ניתן, ביום 25.6.2009, צו איסור פרסום האוסר לפרסם את שמו ופרטיו המזהים של מר דיגמי.

47. ביום 26.12.2011 הוגשה בקשה על ידי עיתון הארץ לבטל את איסור הפרסום נגד מר דיגמי, וביום 15.2.2012 התקבלה החלטת בית המשפט המחוזי בבקשה, בה קבע כבוד השופט כבוב כי ניתן לפרסם את שמו ופרטיו האישיים של דיגמי לאור העובדה שגם מאז פסק הדין המשיך מר דיגמי בפעילות לא חוקית, ובשל העובדה שהוא עוסק בפעילות נרחבת בעולם העסקי מסחרי ובתחום הנדל"ן. בפרט ציין השופט כבוב כדלקמן:

"גם בהנחה שעיסוקו הנוכחי הנ"ל הינו לגיטימי, יש חשיבות רבה לדבר ידיעת טיבו של עד המדינה כשיקול במניין שיקוליו של הציבור הבא עמו במגע עסקי מסחרי"

48. מר דיגמי הגיש ערעור לבית המשפט העליון על ההחלטה, כאשר במהלך חלוף הזמן עד לדיון בבקשה שינה את שמו ופרטיו במשרד הפנים במסגרת הסכם שכרת בהיותו עד מדינה.

49. ביום 23.9.2012 התקבלה החלטת בית המשפט העליון בערעור ע"פ 2117/12 פלוני נ' הוצאת עיתון הארץ בע"מ, במסגרתה נקבע כי יפורסם שמו המקורי של מר דיגמי למעט תמונתו, כתובתו ופרטיו המזהים אשר יוותרו תחת צו איסור הפרסום.

50. כך קבע ביהמ"ש באותו עניין, בפסקה 14 לפסק דינו של כב' השופט ג'ובראן כי

"קיימת חשיבות רבה לזכות הציבור לדעת מהו שמו של מי שהיה שותף עסקי מרכזי דומיננטי בעבירות הסחר ובעל תפקיד בכיר ביותר בהפעלת הרשת".

51. ביהמ"ש דן אמנם בהיותו של מר דגמי עד מדינה, ודן בחשיבותה הרבה של ההגנה על עדי מדינה ובמתן האפשרות לפתוח בחיים חדשים, אך סייג זאת במקרה דנן עת קבע (בפסקה 20 לפסק דינו של כב' השופט ג'ובראן) כי:

"קיים אינטרס ציבורי בעל משקל המחייב את פרסום שמו המקורי של המערער. מדובר במי שהיה דמות מרכזית ומשמעותית באחת מפרשיות הסחר בנשים המזעזעות והגדולות ביותר בישראל והיה שותף עסקי מרכזי דומיננטי של הנאשמים בעבירות הסחר ובעל תפקיד בכיר ביותר בהפעלת הרשת. בנוסף, למערער עבר פלילי מכביד ובמהלך שמיעת עדותו הוברר, כי תלוי ועומד נגדו כתב אישום חמור נוסף. נראה, כי על אף הבטחתו כי ירחק מדרך הפשע, אין הדבר משתקף מפועלו. לכך יש להוסיף, כי פרטיו האישיים ידועים לנאשמים בפרשה ולבני משפחותיהם. כך עלה מהעדויות השונות שנשמעו בפני בית המשפט המחוזי במהלך ניהול התיק."

52. ובטרם סיום, הוסיפה כב' השופטת ברק ארז על פסק הדין, ולמעלה מן הצורך אף הגנה על זכותו של הציבור לדעת מידע אודות אדם שהיה מעורב בפעילות עבריינית, בפסקה 14 לפסק דינה:

"כל הסכם המאפשר לעד מדינה לשנות את שמו פוגע במידה מסוימת ביכולת להביא לידיעת הציבור מידע אודות אדם שהיה מעורב בפעילות עבריינית. ואף-על-פי-כן, הסכמים כאלה נעשים על מנת לקדם במקרים מתאימים את אכיפת המשפט הפלילי, בעיקר כאשר מדובר באכיפתן של עבירות חמורות הנעשות, לא פעם, בחסותם של ארגוני פשיעה מתוחכמים. עובדה זו מתחדדת מסקנה כפולה. ראשית, מן הראוי שהפרקליטות תשקול היטב באיזו מידה ראוי להתחייב כלפי עד מדינה לשנות את שמו כאשר הדבר אינו דרוש מטעמים של הגנה על שלומו. גם אם מחיר הפגיעה בזכות הציבור לדעת הוא עתידי, ולעיתים קשה להערכה, על המדינה להעמידו לנגד עיניה כאינטרס כבד משקל עוד בשלב גיבוש הוראות ההסכם במסגרת המשא-ומתן אותו היא מנהלת עם עד המדינה, וזאת לא פחות מאשר מחירים שנראים באותה עת כממשיים ומידיים, כגון אי-העמדתו לדין חרף מעורבותו העבריינית"

53. הגנה כי כן, אף בהחלטה של בית המשפט העליון הוכרו האינטרס הציבורי כבד המשקל וחשיבותה של זכות הציבור לדעת כבעלי משקל מכריע אל מול שמירה על שמו ופועלו של מר דגמי במחשבים.

54. שני שיקולים חשובים אלו, העניין הציבורי וזכות הציבור לדעת, מן הראוי שיעמדו אף הם לנגד עיניו של בית משפט נכבד זה בבואו לפסוק בתביעה, זאת כמובן בצירוף השיקולים הרותביים האמורים, עליהם תעמוד המבקשת להלן במורד בקשה זו.

ג. התביעה הינה תביעה אסטרטגית להשתקת פעילות ציבורית ("SLAPP")

55. במהלך שני העשורים האחרונים אנו עדים לתופעה ההולכת ומתגברת של שימוש בתביעות לשון הרע לשם השתקת ביקורת ציבורית. תביעות משתיקות אלו, המכונות, בהשאלה מן המשפט האמריקאי, **SLAPP- Strategic Lawsuit Against Public Participation**, הינן לרוב תביעות אזרחיות המוגשות כנגד פרט או קבוצה הלוקחים חלק במאבק או פעילות ציבורית, על ידי גוף או יחיד בעלי עוצמה וממון המרגישים מאוימים מאותה הפעילות, ובמטרה להפעיל לחץ על הנתבעים ובכך להביא לשיתוק פעילותם הציבורית ולהשתקת קולם (ראו: שחר טל "אימת הדיבה: מפת התמריצים להגשת תביעות SLAPP בישראל" משפטים מה(2) (2015) (להלן: "אימת הדיבה").

56. תביעות אלו שימשו ומשמשות ככלי בידיהם של בעלי שררה וממון לשם הילך אימים כל אימת שנחשפו לביקורת ציבורית, ומתוארות על ידי חוקרים כ"כניסיון להפוך עימות ציבורי או פוליטי לסכסוך פרטי, באמצעות העברתו לזירה המשפטית ושינוי של "כללי המשחק" לרעת היריב" (ראו: האגודה לזכויות האזרח בישראל, **משתיק קול "משפטי דיבה כאיום על חופש הביטוי"** (2013) זמין ב <http://www.acri.org.il/he/wp-content/uploads/2013/02/TheSilencer.pdf> (להלן: "דוח האגודה לזכויות האזרח").

57. הגם שבמשפט הישראלי דוקטרינה זו עודנה בחיתוליה, הרי שבשיטת המשפט האמריקאית היא קיימת כבר מספר עשורים, וראשית התפתחותה בשנות השמונים והתשעים של המאה הקודמת, בעקבות מחקרם של המשפטן ג'ורג' פרינג והסוציולוגית פנלופה קנאן, אשר בחנו מעל למאתיים תביעות שהוגשו ברחבי ארצות הברית כנגד אזרחים שעסקו בקשת רחבה של פעילויות ציבוריות המשלבות מעורבות חברתית (ראו: George W. Pring & Penelope (1995) *Canan, SLAPP'S – GETTING SUED FOR SPEAKING OUT*).

58. החוקרים פרינג וקנאן הגדירו את התופעה כ"גל" של תביעות אזרחיות המוגשות כנגד פרט או קבוצה, הלוקחים חלק במאבק או פעילות ציבורית, על ידי גוף חזק יותר שהפעילות מנוגדת לאינטרסים שלו, במטרה להפעיל לחץ על הנתבעים ובכך להביא להשתקת הפעילות.

59. הדוקטרינה האמריקאית מצביעה על ארבעה קריטריונים מרכזיים לתביעת SLAPP טיפוסית: (1) תביעה אזרחית (לרוב, תביעת דיבה); (2) הנוגעת לפעולות שנעשו למטרת שינוי מדיניות או השפעה על פעילות הממשל; (3) בעניין שיש לו חשיבות ציבורית או שנוגע

לאינטרס ציבורי; (4) המוגשת נגד פרטים או נגד ארגונים לא-ממשלתיים ("אימת הדיבה", עמ' 519).

60. כאמור לעיל, הנתבעת – הן בבקשה לסילוק על הסף, והן בכתבי ההגנה – טענה מדוע יש לדחות תביעה זו בהיותה תביעה משתיקה (בין יתר טענות ההגנה אשר נטענו). היות ודברים אלו הובאו באריכות, ואף זכו להתייחסותו של בית המשפט הנכבד, לא תחזור עליהם המבקשת, אלא רק תתייחס אליהם בקצרה, ולאחר מכן תבקש לכוון זרקור אל עבר הסוגיה הרוחבית בגינה מוגשת בקשה זו, ומתוך הבהרת מכלול הפגיעות הכוללניות אשר יכול ויתרחשו באם תתקבל תביעה זו.

התביעה בהליך זה היא תביעת השתקה

61. כפי האמור בסעיף 59 לעיל, לתביעות ההשתקה מאפיינים בולטים המסייעים בידי הערכאה השיפוטית לזהותה. אלו המרכזיים שבהם: **פערי כוחות בין הצדדים; סכום תביעה מופרך ביחס לכמות הפיצוי הממוצעת בתביעות לשון הרע; תביעה המוגשת בעקבות ויכוח מקומי; שימוש סדרתי במכתבי איום והתראה; ועילת תביעה חסרת יסוד או גבולית.**

62. בענייננו, דומה כי התביעה מושא הבקשה תואמת באופן כמעט מדויק לקריטריונים עליהם עמדו המלומדים פרינג וקנאן בארצות הברית, ואשר הוכרו גם בספרות הישראלית העוסקת בנושא, וכפי שיפורט בקצרה ולהלן.

63. בראש ובראשונה, עסקינן בתביעת דיבה, אשר מוגשת כנגד נתבעת פרטית שפעלה במסגרת עבודתה כעיתונאית למען חשיפה, בחינה ובקרה בעניין אשר הוגדר גם על ידי בית המשפט כעניין ציבורי מהמדרגה הראשונה.

64. בהמשך לכך, אין חולק כי בענייננו חל **פער כוחות** ברור בין התובע לנתבעת. התובעת, המשיבה 1, הינה חברת נדל"ן עתירת משאבים, תזקה ובולטת בתחומה, שהעומד בראשה הוא אדם עצמתי, עתיר נכסים ומשאבים, בעל כוח והשפעה רבה. לעומתו, המשיבה 2, היא עיתונאית חוקרת מן השורה, אם חד הורית צעירה, ללא כל גב כלכלי עליו יודעת המבקשת.

65. ולבסוף, וכפי שיורחב באריכות להלן, בענייננו עולה אחד מן המאפיינים הבסיסיים ביותר של תביעת SLAPP – חשש מיצירתו של **אפקט מצנן**, אשר ירתיע את המשיבה 2 ואחרים במקצועה ובכלל מנקיטת צעדים לגייטימיים וראויים לקידום ביקורת ושקיפות.

66. חשש זה עומד ביתר שאת נוכח תפקידה של המשיבה 2 כעיתונאית חוקרת עצמאית, שאינה מכהנת בתפקיד בכיר ואינה בעלת ממון או מעמד רם. קבלתה של תביעה זו יכול ותביא להימנעותם בעתיד של עיתונאים דומים, מתריעים בשער או חושפי שחיתות מלפעול כנגד התנהלות בלתי תקינה, להתריע על עוולות ציבוריות או על עניינים אשר האינטרס הציבורי מחייב כי יעלו לשיח הציבורי (ונוזכר בהקשר זה את שאמר בית המשפט העליון על חשיבות זכות הציבור לדעת במקרה דנן), שעה שהם יודעים מה ה"גמול" המצפה להם בעבור פעילותם הציבורית.

67. קבלת התביעה, אם כן, תעביר מסר רחב היקף – הן למשיבה 2, והן לציבור כולו, ובתוכו אף מתריעים בשער פוטנציאליים נוספים – מסר לפיו בבואם לבקר גופים רבי עוצמה, ייתכן ומוטב

יהא לשתוק, פן יבולע להם, ויאלצו הם להתמודד עם עוצמתו הרבה של מושא הביקורת בהליך משפטי מסוג זה, ובפני תביעה מופרכת של מיליוני שקלים (וכאן תזכיר המבקשת כי סכום התביעה – שבהליך זה עומד על למעלה ממיליון וחצי שקלים – עומד אף הוא כמאפיין מובהק להתקיימותה של תביעת השתקה).

40. הפגיעה הציבורית הרחבת

"הלחלה אוחזת בנו לנוכח המחשבה על האפקט המצנן שיוטל על חופש הביטוי [...] אם נתיר את המשך ההתדיינות. המחיר החברתי שכרוך באיום על החירות והחופש שלנו הוא מעבר לכל חשבון"

[Webb v. Fury, 282 S.E.2d 28 (W. Va. 1981), התרגום לקוח מתוך

דוח האגודה בעמוד 42]

68. לאחר שעמדה המבקשת בקצרה על הרקע העובדתי ועל מאפייניה של תביעה זו כתביעת השתקה לכל דבר ועניין, בשלה העת להסביר מדוע עומדת חשיבות ציבורית רוחבית לעניין הפרטי הנידון בפני בית המשפט הנכבד.

69. כאמור לעיל בעוד שבמישור הסכסוך הפרטי בתביעות השתקה, מטרתו המובהקת של התובע היא לפגוע בנתבע, לאו דווקא באמצעות פסק דין לרעתו, אלא בהתשתו בהליכים משפטיים ארוכים ויקרים, הגובים ממנו משאבי זמן וכסף יקרים, ומשאבים נפשיים עצומים הכרוכים בהליך ניהול משפטי על ידי אדם שהוא לרוב חסר כל ניסיון בזירה המשפטית, במישור הרוחבי החשש הוא מאפקט מונע צופה פני עתיד.

70. המבקשת תטען, כי במישור הרוחבי והחשוב יותר בפריזמה בה מוגשת בקשה זו, קבלתן של תביעות מעין אלה, והפיכתן לנורמטיביות ומקובלות, מייצרת בהכרח אפקט מצנן עבור אלו המבקשים בעתיד להשתתף בפעילות ציבורית, להשמיע קולם ודעתם – ובמקרה של הנתבעת ושכמותה – אף לעסוק במקצוע העיתונות, על חשיבותו הרבה לקיומה של חברה דמוקרטית חפצת חיים. המחירים הכבדים אותם משלם הנתבע בגין השתתפותו בשיג-ושיח הציבורי או במאבק חברתי – ראויים ככל שיהיו – יוצרים אפקט מרתיע ומשתיק כלפי כל מי שחושב להשתתף בדיונים ציבוריים מעין אלו בעתיד ("אימת הדיבה", עמ' 519-520).

71. חשש זה אינו ייחודי למבקשת בלבד, והוא מוכר וידוע בספרות העוסקת בתביעות השתקה בארצות הברית, שם ביקשו המחוקקים במדינות רבות להאבק בתופעה באמצעות חקיקת מגן מיוחדת, שבבסיסה הצורך הרצון לקדם את היעדים הבאים: (1) ניטרול האיום הישיר על מרקם החיים הדמוקרטי (2) שמירה על קיומו של שוק דעות חופשי (3) עצירת ומניעת השימוש לרעה בדיני הדיבה באופן המטיל עומס בלתי רצוי ובלתי מוצדק על מערכת המשפט (לקריאה נוספת על התפתחות חקיקת המגן בנוגע לתביעות השתקה מעבר לים, "אימת הדיבה", עמ' 521-522).

72. חקיקת מגן מיוחדת זו זכתה לכינוי Anti-SLAPP, ומטרתה המוצהרת היא למנוע מתובעים לעשות שימוש בתביעות דיבה למטרות השתקה והרתעה, באמצעות הליך מזורז לסילוק התביעה על הסף (לסקירה ממצה של ההסדרים הללו והמשותף להם ראו: Katelyn E. Saner,

Getting SLAPP-ED in Federal Court: Applying State Anti-SLAPP Special Motions to Dismiss in Federal Court After SHADY GROVE, 63 DUKE L.J. 781, 791-793 (2013). גם בקנדה ובאוסטרליה גובשה חקיקה דומה (ראו למשל: Protection of Public Participation Act 2008 (Cth) (Austl)).

73. כאמור, בשנים האחרונות התגבר השימוש בפרקטיקה נפסדת זו גם במשפט הישראלי. בשנת 2013 פורסם דוח תקדימי של האגודה לזכויות האזרח (לעיל), בו מופו עשרות מקרים אשר נבחנו לפי הקריטריונים המגדירים תביעת השתקה, ונבחנה השפעתם הרחבים בשני מישורים עיקריים. האחד, אפשרות של יצירת אפקט מצנן; והשני, קיומו של עניין ציבורי – עניין שהאינטרס הציבורי מחייב פרסום מידע וקיום דיון ציבורי בעניינו, ושחורג מגדריו של סכסוך פרטי בין הצדדים (דוח האגודה לזכויות האזרח, עמ' 30-31).

74. ודוק, דוח האגודה קובע מפורשות כי בשונה ממאפיין העניין הציבורי, שהוא "פשוט" לאפיון ויישום, הרי שמהבחינה המעשית רק במקרים נדירים ביותר ניתן יהיה להוכיח שכוונת התובע הייתה להשתיק את הנתבע או להרתיע מבקרים פוטנציאלים אחרים.

75. לפיכך, עומד לבית המשפט תפקיד חשוב ביותר להיות המגן על הערך החשוב של השתתפות בשיח הציבורי – עד כדי התעלמות, לעתים, מהלכי נפשו של התובע:

"הסכנה הגלומה בתביעות משתיקות היא פגיעתן בנכונות של הציבור להשתתף בשיח הציבורי, ואותה אנו רוצים למנוע. פגיעה זו מתרחשת בין אם מניעי התובע היו זדוניים ובין אם היו טהורים." [שם, שם]

76. ואכן, חופש הביטוי והזכות ליטול חלק בדיון הציבורי הן מהחשובות שבזכויות האזרח החי במשטר הדמוקרטי (ויש אשר יאמרו זכויות אדם במובן הרחב יותר), הן תנאי הכרחי לקיומה ולשגשוגה של חברה דמוקרטית חפצת חיים וליצירתה של חברה אזרחית חזקה ופעלתנית הפוקחת עין ביקורתית ועומדת על האינטרס הציבורי אל מול רשויות השלטון ואל מול גורמים רבי עצמה נוספים (וראו לעניין זה ע"א 723/74 הנצאת עיתון הארץ בע"מ נ' חברת החשמל לישראל בע"מ).

77. תביעות משתיקות, דוגמת התביעה מושא בקשה זו, מאיימות על חופש הביטוי, על זכות הציבור לדעת, ועל השתתפותם של אזרחים במארג החיים הדמוקרטי – ולמעשה בנשמת אפה של הדמוקרטיה ותכלית קיומה.

78. כאמור, בראש ובראשונה עומדת הפגיעה בנתבע עצמו, וכמו אבן המושלכת למים ויוצרת אדוות סביבה, בדרך כלל ייפגעו גם הקרובים אליו, משפחתו וחבריו, עמיתיו לעבודה ועמיתיו למאבק הציבורי אותו הוא מנהל.

79. חמורה ממנה היא הפגיעה הרחבתית המחלחלת גם לפרטים נוספים בחברה אשר אינם קשורים לנתבע, ומעולם לא יצאו או התכוונו לצאת כנגד התובע – וזאת גם לעולם לא יעשו כן – בכל ויכוח ציבורי שבו יהיה התובע מעורב. כך למשל, מוכרת התביעה שהגישה משפחת עופר כנגד העיתונאי מיקי רוזנטל ככזו אשר גרמה במבחן התוצאה לכך "שכל עיתונאי בישראל יחשוב פעמיים לפני שהוא יוצא למערכה מול ארמדה של כח וכסף" (דוח האגודה, עמ' 44).

80. אולם החמור מכל, וזו הפגיעה עליה תבקש התנועה להצביע בבקשה זו, הינה הפגיעה במעגל ההתרעה הרחב ביותר – הציבור בכללותו. תביעה משתיקה שמצלחה משדרת מסר חד וברור, מסר שאינו מוגבל לתובע מסוים או ליוכח ספציפי, ולפיו השתתפות בשיח הציבורי, התרעה על עוולה או התנהלות בלתי תקינה היא מסוכנת, והיא עלולה לגרור איתה הליכים משפטיים כואבים, ולגבות מחיר אישי כבד מנשוא. ובקיצור, עדיף להוריד ראש ו"לשבת בשקט".

81. ובהעדר מוטיבציה לצאת מד' אמותיו ולהתריע בשער, גם אם הדבר יהא כרוך במאבק ציבורי, מאבד הציבור מיכולתו להשפיע על מהלך קבלת ההחלטות במדינה ובסביבה בה הוא חי, וחמור מכך – נמנעת ממנו היכולת לגבש דעה מושכלת ומבוססת שתאפשר לו להכריע בסוגיות חברתיות ומדיניות החשובות לקיומו כפרט וכחברה.

82. הנה כי כן, תביעת ההשתקה עומדת זוהרת במשמעותה הרוחבית ובפגיעה הרחבה והמשתקת אשר היא גוררת עמה. כאמור לעיל, המבקשת בעלת ניסיון רב בליוויים של מתריעים בשער אשר נאלצו להתמודד עם תביעות מעין אלו, ואולם דומה כי לתביעה זו נוסף אלמנט משמעותי נוסף – אשר אך מעצים את פגיעתה הכוללת, והיא היות הנתבעת עיתונאית, וכפי שיוסבר להלן.

51. הפגיעה הציבורית הרוחבית מתעצמת שעה שמדובר בעיתונאית

"העיתונות איבדה, כך יש להסיק, הרבה מהמוטיבציה שלה לערוך תחקירים, והיא מתקשה יותר ויותר לבצע את תפקידה המסורתי ככלב השמירה של הדמוקרטיה" (פרופ' תמר גדרון: "מפת תיירות הדיבה העולמית דיני לשון הרע בישראל" המשפט טו 385 (2010)

83. כפי האמור בפרק הקודם, תביעת השתקה הומשלת לאבן המושלכת לאגם של מים שקטים, ופגיעותיה דמו לאדוות שיוצאת אותה האבן לאחר שפגעה במים. ובדרך המשל, המבקשת תבקש לדמות תביעה זו (או כל תביעה משתיקה כנגד עיתונאי) לסלע ענק המושלך למים, ואשר אדוותיו מגיעות רחוק יותר וחזק יותר מאשר בתביעה רגילה – והן בעלות השלכות חמורות הרבה יותר.

84. אין הדברים אמורים בעלמא. פגיעתן של תביעות משתיקות בשיח הציבורי בעניינים הרי גורל כבר תועדה במספר מדינות מערביות המעלות על נס את ערכי חופש הביטוי. כך למשל, לאחר סדרה של תביעות דיבה רבות שהגישו מיליארדרים סעודים כנגד כלי תקשורת ועיתונאים בריטיים שפרסמו כתבות אשר קשרו ביניהן לבין ארגוני טרור שונים, חלה ירידה חדה במספר כתבות התחקיר העיתונאיות העוסקות בנושאי טרור ומימון טרור. תופעה דומה תוארה גם בארצות הברית (וראו פרופ' תמר גדרון: "מפת תיירות הדיבה העולמית ודיני לשון הרע בישראל", לעיל).

85. בהעדרה של עיתונות חוקרת ומדווחת, נותר הציבור ללא מקור ידע עצמאי ומבלי יכולת אמיתית לגבש דעה עצמאית ובלתי תלויה, ולמעשה מאבדים את יכולתם ליטול חלק ממשי בשיח הציבורי ובהליכי קבלת ההחלטות הנוגעים לחייהם האישיים והקהילתיים, החל מאבדן היכולת למתוח ביקורת על תאגידים עסקיים, ועד כדי אבדן היכולת והרצון להשפיע על סוגיות של מנהל תקין ואיכות השלטון בישראל.

86. מראשית ימיה של המדינה, הוכר חופש העיתונות כחירות נגזרת של חופש הביטוי שתכליתה מימוש ההשתתפות הציבורית בחליך הדמוקרטי (בג"ץ 73/53 חברת "קול העם" נ' שר הפנים פ"ד ז' 871 (2), בעמ' 874-875 (1953)).

87. לעיתונות חשיבות מכרעת בחברה שחורטת על דגלה את עקרונות הדמוקרטיה:

"עיתונות חופשית היא תנאי הכרחי למשטר ייצוגי, לממשל תקין והוגן, לחירויות האדם. בפועל היא יכולה לשמש נייר לקמוס של הדמוקרטיה: יש עיתונות חופשית- יש דמוקרטיה ; אין עיתונות חופשית- אין דמוקרטיה" (דנ"א 7325/95 ידיעות אחרונות בע"מ ואח' נ' קראוס ואח', פ"ד נב(3) 1, בעמ' 5, ההדגשות לא במקור).

88. כמו כן, לעיתונות ולתקשורת חלק מרכזי במילוי פונקציית הביקורת, ונהוג לראות בהן כמקדמות חלק מתכליות עקרון חופש הביטוי בהיקף ובעוצמה העולה בהרבה על זו של אדם פרטי. דרגת האינטרס הציבורי הכרוך בפועלה של העיתונות עשוי להיות שונה מדרגת האינטרס הציבורי הכרוך במעשיו של אדם פרטי, זאת בהתבסס על צרכי הציבור (וראו גיא פסח, תבסיס העיוני של עיקרון חופש הביטוי ומעמדה המשפטי של העיתונות משפטים לא(4) תשס"א בעמ' 947-948).

89. בין תפקידיה המרכזיים של העיתונות נהוג לייחס את הבדיקות, הביקורת והפיקוח החיצוניים על פועלן של רשויות השלטון:

"אחד התפקידים העיקריים של העיתונות בדמוקרטיה הוא לבקר באופן שוטף ויעיל את כל המוסדות במדינה, בראש ובראשונה את הממשלה. כדי שהעיתונות תוכל למלא תפקיד זה כראוי, היא צריכה להיות פטורה מפיקוח או ממעורבות אחרת של הממשלה" (הנשיא מ' שמגר בעש"מ 5/86 גדעון ספירו נ' נציב שירות המדינה פ"ד מ(4) 227, עמ' 239 (פורסם בבנו, 28.10.86)).

90. תפקידה של העיתונות אינו מתמצה אך בפועלה למול רשויות השלטון, והיא עוסקת באופן דומה גם בבדיקה, בביקורת ובפיקוח על גופים פרטיים הפועלים במשק, חלקם בעלי כוח ועוצמה (וראו מאמרו של גיא פסח לעיל, בעמ' 939).

91. העיתונות נתפסת כ"זרועו הארוכה של הציבור", בהיותה נותנת מענה לצרכים כלל-חברתיים בדרך של הפצת מידע ודעות. העיתונות אוספת ומעבירה לידיעת הציבור הרחב מידע ודעות, וכאמור זרימת מידע זו מהווה תנאי הכרחי לקיומה של הדמוקרטיה. במימוש זכויותיו של הציבור במדינה דמוקרטית הוא תלוי בעיתונות ובמידע שזורם ממנה אליו (שם, בעמ' 939-940).

92. בבחינת חופש הביטוי והחירויות הנגזרות ממנו עולה שאלת ההבחנה בין חופש הביטוי של הפרט לבין חופש הביטוי של העיתונות. הדעות חלוקות על אודות זכויותיה וחובותיה של העיתונות למול אלה של הפרט, ואלה משתנות בהתאם לנסיבות ובהתאם לאינטרס המתנגש ולאיוון הראוי ביניהם.

93. עם זאת, אחת מן העמדות מבוססת על הסברה כי "לא הרי חופש הביטוי של הפרט כחופש הביטוי של העיתונות", וזו עשויה להציג את הדיון באור שמעניק למשיבה 2 את חירויותיה, שהן חזקות מאלה של פרט מן היישוב שהיה מפרסם את אותם הפרסומים (וראו לעניין זה מדבריו של פרוץ יצחק קלינגהופר בעת הדיון בחוק בכנסת ד"כ 37 (תשכ"ג) 2452-2453).

94. מאפיינים אלה הובילו לכך שהוכרו זכויות שונות ככאלה המתחייבות מתפקידיה החברתיים של העיתונות. בין הכוחות הללו, הוכר כוחה של העיתונות במסגרת דיני לשון הרע לפרסם פרסומים בעניינם של אנשי ציבור או של גופים המעוררים את עניין הציבור.

95. שאלת העניין הציבורי הטמון בפרסום עמדה כזו המכריעה בדיונים כולם, כאשר ישנן פסיקות מנתות לפיהן בנסיבות מיוחדות על העיתונאי חובה מיוחדת לפרסם דברים בעלי עניין ציבורי, השונה מזו של אדם פרטי (ראו תא (י-ם) 893/89 יאיר קליין נ' רון בן-ישי, בעמ' 17).

96. חשיבותה של העיתונות חורגת מהאינטרס האינדיבידואלי של הפרט שכן "העיתונות עומדת כאחד מעמודי התווך לעיצוב המשטר הדמוקרטי וקיומו" (שם). זו, מקבלת משנה תוקף מקום בו הביטויים קשים ומעוררים מחלוקת, כאלה שאינם אהודים על הכלל (ת"א 18448-10-15 חזן נ' סגל, בעמ' 31).

97. הנה כי כן, בהליך דנן לא עומדים על הכף רק חופש הביטוי של המשיבה 2, חובותיה וחירויותיה כעיתונאית, והעניין הציבורי המשמעותי בפרסומיה – שדי בהם לבדם, לשיטת המבקשת בכדי לדחות תביעה זו – על הפרק עומדים ערכים דמוקרטיים העומדים בלב ליבה של שיטת המשטר במדינת ישראל, היכולת של הציבור לפקח ולבקור את פועלן של רשויות ציבוריות וחברות פרטיות, ולקיים חברה אזרחית עצמאית וחזקה.

6. על התרחבות תופעת תביעות ההשתקה בדין הישראלי

98. בשולי הדברים, אך לא בשולי חשיבותם, תתייחס המבקשת בקיצור המחייב, ותוך שהיא שומרת את הזכות להרחיב ככל שיוורה לה לעשות כן בית המשפט הנכבד, על התפתחות השימוש בפרקטיקת תביעות ההשתקה בדין הישראלי, ועל תגובתו של בית המשפט.

99. אמת, במדינת ישראל (וככל שידוע למבקשת) טרם נדחתה תביעה בישראל באופן מובהק אין ורק בשל היותה תביעה "משתיקה". אולם, עקרונות הדוקטרינה מחלחלים אט אט אל תוככי הפסיקה, ונבנים ממקרה למקרה.

100. לא בכדי כבר בשנת 2007 ציינה כב' השופטת מארק – הורנצ'יק בפסק דינה ב ת"א (ת"א) 42150/05 עוזיהו נ' ורליט חבר לתעשייה כימית בע"מ, כי "העקרונות המאפיינים של תביעות SLAPP מחלחלים אט אט אף להחלטות של בתי המשפט שלנו", ואף אימצה את המבחן המקומי של מדינת קולורדו, לפיו, משהוכח שהתביעה מנסה להביא את הנתבע לחדול ממאבק ציבורי לגיטימי, עובר אליו הנטל להוכיח כי התביעה מוצדקת, באמצעות "מבחן משולש" (שם, פס' 12-13 לפסק דינה של השופטת מארק-הורנצ'יק).

101. יוטעם, כי הגם שהפסיקה בישראל נמצאת עוד בחיתוליה בכל האמור לקליטת דוקטרינת תביעות ה SLAPP, הרי שהעץ ממנו יוצא ענף זה, והוא התביעה הטורדנית תוך שימוש לרעה

בהליכי בית המשפט, קיים מזה שנים בפסיקה ענפה שיצאה מבתי המשפט בישראל, ואף קיבל מעמד סטוטורי בתקנות סדר הדין האזרחי, כעילה לסילוק על הסף של תביעה שקבע בית המשפט כי היא כזאת.

102. עיון במספר תביעות דיבה אשר התנהלו בשנים האחרונות, ובפסקי הדין שניתנו במסגרתן ובקביעותיהם החותכות של השופטים אשר דנו בתיק, מלמדים כי הגם שלא תמיד משתמשים השופטים בלשון המפורשת, הרי שעקרונות הדוקטרינה אכן חלחלו אל תוך שיטת המשפט הישראלית, וכי בתי המשפט אינם מהססים לעשות בה שימוש.

103. אחד מפסקי הדין המוקדמים והמוכרים אשר אימץ את עקרונות דוקטרינת ההשתקה, הגם שלא קרא לה בשמה, ניתן בת"א (י-8) 8069/06 **החברה לאוטומציה במינהל השלטון המקומי בע"מ נ' גור** (פורסם בנבו, 13.7.2009) שם ביקר השופט סולברג בפסק דין חריף את התנהלות התובעת, אשר הגישה תביעת לשון הרע בסך 2.5 מליון ₪ כנגד יו"ר ועד העובדים שלה, בגין מכתב שהפיץ לעובדים המליץ על התנהלות החברה, וקבע כי:

"תביעת סרק זו לא נועדה אלא לפגוע בנתבע ובתפקודו כיו"ר ועד העובדים. התובעת ביקשה להלך עליו אימים. ראיתיו בבית המשפט פוכר את אצבעותיו בדאגה, מוטרד וחושש (...). התובעת ביקשה להתאנות לנתבע (...). התביעה לא הייתה אלא כלי בידי התובעת במסגרת מאבקה נגד ועד העובדים." (פסי' 15-27, 35-36 לפסק דינו של השופט סולברג, ההדגשות הוספו)

104. יצוין כי בפסק הדין האמור דחה בית המשפט את התביעה ואף פסק כי התובעת תשלם הוצאות חריגות בסך 200,000 ₪ לנתבע.

105. על סוגיית יצירת ההרתעה בתביעות מעין אלו נכתב גם בעניין ת"א (י-8) 10827-09 **י.ד. בראזני נכסים ובניין בע"מ נ' יורם** (פורסם בנבו, 6.12.2011), שם הגישה חברת קבלני פיתוח תביעת דיבה על סך מליון ₪ כנגד חבר המועצה המקומית במבשרת ציון שהתנגד לפרויקט בניה של החברה. בפסק דינו קבע השופט שחם כי ישנו חשש כי בהגשת התביעה "היה גם מניע הרתעתי, התורג מן התכלית ההרתעתית העומדת ביסוד דיני לשון הרע." (שם, פסי' 20-22 לפסק דינו של השופט שחם).

106. בפסק הדין שניתן בע"א 35178-09-12 **מורגנשטון נ' תאגיד איסוף מכלי משקה בע"מ** (פורסם בנבו, 11.2.2013) נקבע כי התבטאויותיו של פעיל סביבתי הן חלק ממאבק ציבורי לגיטימי בעל חשיבות רבה, אשר יש בו טעם ורצון לשנות מדיניות לטובת הכלל. נקבע שם כי "לא ניתן להתעלם מן הרושם לפיו המשיבה סימנה לה למטרה להשתיק את המערער", וכי "המערער נגרר לניהול משפט ארוך וממושך בשל היקף התביעה הבלתי מוצדק". לאור האמור, הופחת סכום הפיצוי בו חויב הנתבע, ומנגד חויב התובע בתשלום הוצאות משפט על הצד הגבוה, כך שבסופו של יום היה זה הנתבע שקיבל פיצוי כספי (שם, פסי' 15-27, 35-36 לפסק הדין).

107. גם בבית המשפט העליון הולכת ומתבססת ההכרה בנוזקי הפרקטיקה המצערת של תביעות SLAPP "תוצרת הארץ" לצד החשיבות שבהגנה השיפוטית על האינטרס הציבורי העומד בבסיס התכלית למיגורן.

108. ביחמ"ש התייחס לפרקטיקת תביעות ההשתקה ככזו שיש לתת עליה את הדעת במקרים בהם עולה השאלה האם תביעת לשון הרע היא תביעה שמטרתה היא אך הגנה על השם הטוב או גם אמצעי להרתעה ולהפחדה:

חשוב שבית המשפט יתן את דעתו, בכל מקרה ומקרה לפי נסיבותיו, לשאלה האם תביעת לשון הרע שבפניו היא תביעה שמטרתה היא אך הגנה על השם הטוב או גם אמצעי להרתעה ולהפחדה... יש מדינות שבהן החשש מפני השימוש לרעה בתביעות לשון הרע הוביל אף לחקיקה ספציפית המאפשרת נקיטת הליכים מיוחדים של מחיקה על הסף או סנקציות אחרות- כך נעשה ביותר ממחצית מדינות ארצות הברית וגם בחלק מן הפרובינציות של קנדה. אכן השימוש בכלי זה ידוע במיוחד בכל הנוגע להרתעת אנשים מפני מתיחת ביקורת על אנשי ציבור או תאגידים עסקיים. אולם, עשויה להיות לו רלוונטיות גם בעניינם של עובדים הנתבעים על-ידי מעסיקיהם. [פסי' 7 לפסק דינה של השופטת דפנה ברק-ארוז, ע"א 7426/15 פלונית נ' אורי דניאל (ההדגשות הוספו)].

109. יתרה מכך, קבע ביחמ"ש כי הצורך לתת את הדעת על הפרקטיקה מתחזק כאשר נגישותו של הנתבע לשירותים המשפטיים פחותה מזו של התובע, ויתכן כי יש בתביעה כדי הרתעתו מפני עמידה על זכויות לגיטימיות:

"שיקול מדיניות נוסף שעלינו לשוות לנגד עינינו... נוגע לחשש שהגשת תביעת לשון הרע תשמש, לעתים, לא רק ככלי לגיטימי להגנה על שמו הטוב של אדם, אלא כאמצעי להרתעה לא לגיטימית מפני השמעת ביקורת או מפני חשיפת האמת. חשש זה גובר כאשר מי שמגיש את התביעה הוא בעל נגישות קלה יחסית לשירותים משפטיים, בעוד שבעבור מי שהתביעה מוגשת נגדו כרוך ניהול ההתדיינות בקושי, באופן שעשוי להרתיע מפני עמידה על זכויות לגיטימיות. [פסי' 7 לפסק דינה של השופטת דפנה ברק-ארוז, ע"א 7426/15 פלונית נ' אורי דניאל (ההדגשות הוספו)].

110. ואכן, אך לפני מספר חודשים, אומצה הלכה זו על ידי בית הדין האיזורי לעבודה בתל אביב, אשר דחה תביעה שכנגד אשר הוגשה במהלך סכסוך עבודה, והטיל הוצאות משפט גבוהות על התובעת שכנגד לאחר שקבע כי הייתה זו תביעת SLAPP:

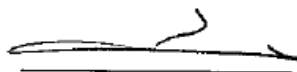
"המעסיקה- התובעת שכנגד- תישא בהוצאות העובדת... סכום זה נקבע, בין היתר, לאור העובדה שלא היה מקום להגשת התביעה שכנגד אשר ככל הנראה הוגשה כתביעת SLAPP, תביעה שכל מטרתה להלך אימים על העובדת שהגישה תביעה לקבלת זכויות סוציאליות ותשלומים הנובעים מסיום עבודתה אצל המעסיקה" (פסקה 30 לפסק דינה של כב' השופטת יפית זלמנוביץ בסעש (ת"א) 59576-02-16 טניה כהן נ' סוניה לב טוב).

111. הנה כי כן, לא ניתן עוד להתעלם מהיקפי התופעה ההולכת ומכה שורש בחברה הישראלית, ואשר מוצאת לה אחיזה גם במשפט. עמדת המבקשת היא כי ראוי שבתי המשפט יזהו ויסמנו

תביעות "משתיקות" כגון דא אשר מגיעות לפתחן, ויסייעו לנתבעים להגן על עצמם מפני עול כלכלי ונפשי כבד שמטילה עליהן תביעת הדיבה ללא הצדקה, וכן ימנעו את אותו "אפקט מצנן" המופעל לא רק על הנתבע בתיק הנדון, אלא על כלל הפרטים בחברה.

ד. סיכום

112. התביעה מושא הבקשה דגן איננה עוד תביעת דיבה שגרתית ופשוטה. תביעה זו מייצגת במאפייניה מגמה שלילית, ההולכת וקונה לה אחיזה בשיטת המשפט הישראלית, והיא של שימוש ציני ופסול בהליכי המשפט, ובתביעות המבקשות לנצל את דיני לשון הרע לשם השגת מטרות בלתי-ראויות של השתקת ביקורת לגיטימית, השתקת עיתונאים ויצירת אפקט מצנן – כל זאת בכסות של הגנה על השם הטוב.
113. תופעה זו, וככל שתתרחב ותצמח, היא בעלת השפעות הרסניות על חופש הביטוי, זכות הציבור לדעת ויכולתו של הציבור להביע ולגבש דעה ומתוך כך ליטול חלק פעיל בהליכים המתנהלים בשיטת המשטר הדמוקרטית הישראלית.
114. אשר על כן, ישנה חשיבות רבה לכך שבמסגרת ההליך דגן, ייתן בית המשפט הנכבד דעתו גם לשיקולים הרוחביים, אשר הועלו על-ידי המבקשת, ובראשם חשיבות ההגנה על היכולת להציף ולהעלות ביקורת לגיטימית ולהתריע מפני התנהלות בלתי תקינה כאשר נחוץ לעשות כן, והחשש מפני "אפקט מצנן" אשר ישתק כל ביקורת – וחמור מכך, ישתק את עבודתם של עיתונאים בארץ.
115. לאור ניסיונה ומומחיותה של המבקשת בסוגיות אלו אך דומה כי שמיעת עמדתה המנומקת עשויה לסייע בידי בית המשפט לגבש את החלטתו ובכך לתרום לדיון ולהכרעה שבסופו.
116. בהתאם לכך, המבקשת תתכבד לבקש כי בית המשפט יורה על צירופה להליך, והינה נכונה להרחיב, להבהיר ולפרט את טענותיה, ככל שיורה לה בית המשפט הנכבד.
117. בקשה זו נכתבה בסיועה המסור של הגב' גל דבוש, סטודנטית למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים, ומתנדבת במחלקת הליטיגציה אצל המבקשת.
118. מן הדין ומן הצדק להיעתר לבקשה זו.

תומר נאור, עו"ד
ב"כ המבקשת

היום, יום חמישי, 27.04.2017, ראש חודש אייר התשע"ז